

Viggo Hørups grundlovstale

Taler

Viggo Hørup
Medlem af Folketinget

Dato

5. juli 1886

Sted

Horsens

Først en Tak til Horsens og Omegn for denne storartede Mønstring paa Danmarks Frihedsdag, og for mig selv en Tak, fordi De har ønsket at have mig iblandt Dem. Jeg ved mig her i en Kreds, der forstaar mig, naar jeg siger Dem, hvad jeg efter Provisoriet 1885 sagde til mine Vælgere:

Stol ikke paa Grundloven, ikke paa Folketinget, ikke paa Rigsretten — stol paa Dem selv! Det danske Folks Frihedssind er nu hele vor Grundlov, De, mine Herrer, er Friheden, De er Grundloven; der er ingen anden. Saa uadskilleligt er Venstre og Grundloven knyttet til hinanden, at Højre ikke længer gør Forskel paa Ordene. Naar Højre slaar en Tand ud eller et øje ud paa Grundloven, saa siger de: det har *Venstre* godt af, det har ikke fortjent bedre — «Borgerne maa kunne færdes i Fred», siger Hr. Bahnson. Naar Ministeriets Presse skriver om Statskup, om Folketingets Afskaffelse, om Rigsrettens Paalidelighed, saa falder det ikke en Højremand ind, at Frihedens Tab i hans Fædreland er et Tab for ham, han er sikker paa, og han er glad over, at det gaar ud over Venstre.

Men er det grundlovstro Folk, hvad der er tilbage af Grundloven, saa agt ikke den Rest ringe! Der er Frihedsmænd i andre Lande, som vilde give mange Paragrafer for den levende Grundlov, der i disse Aar i Danmark aandes ind i Børnenes Tanke, i de unge Mænds Vilje, i et helt Folks daglige Bevidsthed.

Dersom vi i Dag brændte alle Love i Landet, tror De saa, at vi i Morgen vilde leve uden Ret eller Regel i Danmark? Nej, vi vilde leve i Morgen som i Dag; thi de brændte Love var skrevne ind i Folkets Sæder og i dets Hjærte. Og dersom de i Dag paa Grundlovens Fødselsdag lagde den sidste Paragraf hen til de mange, der allerede er skrinlagte, tror De saa, at Friheden i Morgen vilde være død og begravet? Nej, den vilde leve fra Slægt til Slægt i Folkets uopslidelige Modstand mod Urettens og Undertrykkelsens Skændsel.

Jeg vil ikke tale i Horsens uden at sige Dem, hvor meget vi beundrer den forstandige Fasthed, hvormed De her har ført Deres Modstand mod Provisoriet. Mod Troløsheden har De sat en dobbelt Trofasthed, mod Forfølgelsen en broderlig Hjælpsomhed, der har knyttet varige Baand mellem By og Land: Mens Ministeriet ordner dette Lands Sager efter sit Skøn, har De taget Deres egne Sager i Deres egen Haand — De har forstaaet, at naar Grundlovens Bindingsværk ramler sammen, er det Tid at grundmure Frihedens Bygning op fra neden.

Til dette Værk ønsker jeg Dem Held og Lykke.

Der er et Spørgsmaal, som i disse Dage fra mange Munde rettes til os Rigsdagsmænd: Hvorfor har I opgivet Visnepolitiken? Men vi har ikke *opgivet* den. Hvorfor skulde vi opgive en saa udmærket Politik? Aldrig har der været en mere folkekær Politik i Danmark end Visnepolitiken mod Ministeriet Estrup. Hele Venstre sluttede sig til den med Begejstring, Højremænd gik skarevis over til Venstre for at faa Del i den, vi fik i 1884 næsten flere, end vi havde Plads til, Landstinget bøjede sig i ærbødig Beundring for denne fortræffelige Politik og anstrængte sig til det yderste for at gøre den efter. Men det var tillige den mest grundlovmæssige Politik, den Politik, som Grundloven paabyder og indskærper Rigsdagsmænd at benytte overfor et Ministerium, der mangler Landets Tillid; det er den Politik, som ethvert Oppositionsparti i Verden anser sig forpligtet til at anvende mod et saadant Ministerium. Og det var den mest virksomste Politik. Under intet Tryk har Ministeriet krympet sig saa hjælpeløst som under de *magtesløse Magthavere*. Men naar vi ikke har *opgivet* den, hvor er den da blevet af? Den er myrdet, ombragt, brudt tilligemed den Grundlov, der var dens Hjemmel og Kilde. Den hvilede paa Folketingets grundlovmæssige Ret til at se de Ting ugjorte, som Folketinget nægtede sin Understøttelse. Da *det* skete, som Folketinget nægtede, da det groede, som Folketinget visnede, var der ingen Visnepolitik mere.

Spørg ikke, hvorledes det var muligt. Magtesløse Magthavere er en Ynk overalt i Verden, men retløse Magthavere er kun en Ynk i den øvrige Verden; i Danmark er det en politisk Levevej, der er lige saa hæderværdig som den er bekvem.

Naar en Mand er til Hest, og hans Fjende skyder Hesten bort under ham, saa spørger Ingen, hvorfor han ikke rider videre. Han er lovlig undskyldt. Folketinget er ogsaa undskyldt. Naturligvis kunde Folketinget have blevet ved at

nægte Finansloven; men ingen menneskelig Sprogbrug vilde kalde *det* Visnepolitik: at nægte en Finanslov, som Dagen efter kommer ud i en udvidet og forbedret Udgave med alle Landstingets og Ministeriets Noter og Tilføjelser. Manden med Hesten kunde ogsaa blive liggende som en evig Protest mod, at Dyret var skudt, men Ingen vilde paastaa, at det var en Maade at ride videre paa. Og dersom det var en Mand, der skulde nogen Steder hen, vilde han foretrække at staa op og gaa Resten af Vejen paa sine Ben. Det er det, Venstre har gjort. Naar det ene Værge er sprunget, staar kun et Barn og græder over Stumperne, en Mand tager et andet Værge og fortsætter Kampen. Det forholder sig altsaa ikke saaledes, at der var to Veje, den ene saa god som den anden, og vi valgte den bedste. Der var to Veje, hvoraf den ene var spærret og lukket og ufremkommelig, derfor valgte vi den anden, ikke fordi det var den bedste, men fordi det var den eneste, fordi der ingen anden var. Maaske lykkes det dette Ministerium at trænge Grundloven helt ud af Landet, men saa længe der er en Stump tilbage, slipper vi den ikke, men bruger den mod Ministeriet. Og naar der intet er mere, slipper vi alligevel ikke, saa tager vi den tilbage.

Der er maaske Venstremænd, der overvurderer Forhandlingspolitiken. Det er ikke en Knop, der i Løbet af Sommeren eller til Efteraaret springer ud som en dejlig Venstrerose. Der er ikke noget blomstrende i den Ting; det er den nøgterne Forstands Opgørelse med Nødvendigheden. Det er derfor ikke værd at spørge, om Ministeriet nu snart gaar. Hvorfor skulde det gaa? Fordi det har faaet en Konverteringslov og nogle hundrede Tusinder mere i Kassen? Dersom vi havde tømt Kassen, havde det maaske snarere søgt sin Afsked. Ministre er ligesom Heste, man faar dem lettest ud af Baasen, naar Krybben er tom. Heller ikke skal De spørge, om Ministeriet er ved at omvende sig. Der er næppe nogen Forbedring at vente, Ministeriet har ikke lovet, at det aldrig vil gøre det mere. Det er rigtigt at vente *alt* af dette Ministerium, men jo mindre godt, De venter, jo snarere undgaar De at blive skuffede. Disse Udveje og dette Ministerium vil holde sammen til Enden.

Kommer der da ikke en Finanslov? Det gør der vist, men om den kommer om et Aar eller to Aar eller ti Aar, det véd jeg ikke. Saa længe der forhandles, vil der naturligvis først og fremmest blive forhandlet om Finansloven. Jeg hører, at Hr. Bahnson paa et Møde har fortalt, at det ikke er Ministeriet, der har haft Bud efter os. Den ene Høflighed er den anden værd, og jeg skal for mit Vedkommende sige, at jeg heller ikke har haft Bud efter d'Hrr. Ministre, men jeg vil tilføje, at naar jeg tror, der er noget at udrette for mit Parti, saa skal det

ikke komme an paa et Bud, saa gaar jeg ikke udenom af Etikettehensyn. Ministeriets Fordringer til en Finanslov har jeg ingen Ret til at omtale, men det behøves heller ikke. Ministeriets Stilling til Finansloven er jo ingen Hemmelighed; efter at de provisoriske Budgetter er kommet ud, kan enhver læse sig til, hvad Ministeriet har *behøvet* i Aar: det er en 7–8 Millioner mere, end Folketinget har bevilget — i denne Forsamling er der Ingen, som ikke forstaar, at der ikke blev nogen Finanslov ud af det Forslag.

Ministeriets Talsmænd paa Møderne plejer at sige os, at de *ikke giver noget* for Forhandlingen. Der er maaske heller Ingen, der har bedt dem om noget. Men én Ting kommer de vist til at give. Forhandling koster Forhandling. De bilder dog Ingen ind, at Landstinget kan sidde og visne Ministeriets Provisorier samtidig med, at Folketinget forhandler Ministeriets Forslag. Provisorierne kommer nu paa Gled. Men hvis Ministeriet i Landstinget vil *staa fast* paa Gendarmerne, saa faar de Lov at staa fast. Det er med Politik som med at sejle; naar man staar fast, koster det i Reglen Bjærgeløn at komme løs igen, og det bliver næppe billigere for Ministeriet at faa Gendarmerne af Grunden, fordi det trækker ud.

Hr. Bahnson har en Betingelse for sin egen Mund. Han vil ikke paa Forlig, førend han har set Venstres Fæstningsprogram. Det er uden Tvivl meget forstandigt, thi Hr. Bahnson vælger sig Betingelser, som kan tage nogen Tid; naar han skal vente paa Venstres Fæstningsprogram, bliver han en meget gammel Minister, og det har han næppe noget imod. Men d'Hrr. skulde ikke gøre sig saa kostbare. Dersom de havde meddelt os noget om de Nydelser, der er forbundne med at være paa Forlig med dem, saa kunde man forstaa, om vi var overmaade lystne efter at komme saa vidt. Men hidtil har vi ikke hørt om andet end om Ubehageligheder, og hvorfor skulde vi være hidsige efter dem?

Fæstningsprogrammet bliver der ikke noget af; der er ikke noget, og der bliver ikke noget, hverken tillands eller tilvands. Der var en Tid, da der i Venstre var en vis Svagheit for Søen; man tænkte, at det var med Fæstninger som med Flækkesild; naar man ikke kunde faa en hel, var en halv netop halv saa god. Men nu forstaar man, at en By ligesom en Dør enten maa være aaben eller lukket, og at halve Fæstninger er der intet, der hedder. Søforterne er som Landforterne, det er den samme Ting, og det er ikke hidtil lykkedes at overbevise os om, at det er en god Ting. Dertil skal der mere end letsindige Fabler om, at *Danmarks Skæbne afgøres i København*. Danmarks Skæbne afgøres ikke ved nogen Krig; skal det være Krig, saa er Skæbnen afgjort i Forvejen. I 1807 var København i

Englændernes Haand, men Landets Skæbne afgjordes først 1814, syv Aar efter. I 1864 afgjordes Danmarks Skæbne ved Dybbøl og Als. Men hvorfor skulde Landets Skæbne afgøres ved København? De siger: Saa længe vi har Fæstningen, behøver vi ikke at slutte Fred. Men hvorfor ikke? Enten er Regeringen, hvor den bør være, udenfor Fæstningen, handlende for Landet og paa dets Vegne; men naar Landet er i Fjendens Haand, saa er Regeringen det ogsaa, og saa slutter den nok Fred. Eller ogsaa — og det er nok Meningen — putter vi Regeringen ind i Fæstningen, og saa er Fjenden godt narret, saa kan han se sig om, hvor han faar en Regering fra til at slutte Fred med. Lutter Barnagtighed. Det første, en Fjende gør, der har erobret Landet, er naturligvis at indsætte en Regering til at styre det. Naar Regeringen saa bliver ked af Fæstningen og kryber frem af sit Hul, kunde det hælde, at den fandt Pladsen optaget, og at baade Venner og Fjender var enige om, at den var tilovers.

Dersom Højre ikke giver noget for Forhandlingen, saa giver Venstre endnu mindre noget for Forliget, ikke en Tøddel af vor grundlovmæssige Ret, hverken Provisorier eller Fæstninger.

Kilde

Nielsen, Vilhelm, Edvard Brandes og Peter Nansen (1904): V. Hørup i skrift og tale. Udvalgte artikler og taler, Bind I-III. København: Gyldendal.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Grundlovstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/viggo-hoerups-grundlovstale-i-horsens-d-6-juli-1886>